

HAROLD VAN DER MEULEN, LEI-ONDERZOEKER

HAROLD VAN DER MEULEN

‘Oriënteer je breed op fin

Nu het Ministerie van LNV opgaat in het Ministerie van Economie, Landbouw en Innovatie, is het logisch dat allerlei financieringsmaatregelen ook in elkaar worden geschoven. Volgens Harold van der Meulen is dat maar gedeeltelijk mogelijk. De EU stelt aan de land- en tuinbouw andere voorwaarden dan aan het niet-agrarische midden- en kleinbedrijf. Wel doen agrariërs er wijs aan verder te kijken dan alleen naar het eigen, agrarische ‘loket’.

Tekst:
Gerrit Wildenbeest
Foto's:
René Faas

Agrarische ondernemers denken daar nogal eens anders over, maar de overheid int niet alleen maar deelt ook uit. Sta je voor een bedrijfsoverneming, bedrijfsvergroting of andere bedrijfsontwikkeling, dan helpen diverse ministeries met financieringsinstrumenten als garantstelling, subsidiering en fiscale maatregelen. Een bekende regeling in de eerste categorie is de Garantstelling Landbouw, het voormalige Borgstellingsfonds. In de tweede categorie vallen bijvoorbeeld de MEI (Marktintroductie Energie-innovaties) en SDE (Stimulerende Duurzame Energieproductie) regelingen. Boeren en tuinders zullen vaak als eerste naar agrarisch gerelateerde regelingen kijken, zoals die tot voor kort te vinden waren bij het Ministerie van LNV. Volgens ir. Harold van der Meulen is het wijs ook breder te kijken. Zo heeft het Ministerie van Economische Zaken regelingen voor het midden- en kleinbedrijf die voor agrarische ondernemers aantrekkelijk kunnen zijn. Datzelfde geldt voor andere ‘loketten’. Bekende voorbeelden in de fiscale sfeer zijn de MIA en de VAMIL-regeling, die afkomstig zijn van de Ministeries van VROM en Financiën.

Nu LNV zal samengaan met Economische Zaken lijkt het logisch dat de vergelijkbare regelingen van de beide loketten zullen worden samengevoegd. Volgens Van der Meulen is dat echter maar

gedeeltelijk mogelijk, omdat de EU aan de land- en tuinbouw andere voorwaarden stelt dan aan het niet-agrarische midden- en kleinbedrijf. Van der Meulen onderzocht in opdracht van het Ministerie van LNV en de Rabobank de verschillen en overeenkomsten tussen vergelijkbare, bedrijfsgerichte regelingen van LNV en Economische Zaken. De resultaten zijn neergelegd in het rapport Financieringsmaatregelen voor Landbouw en MKB.

Het verdwijnen van LNV wordt in de agrarische sector betreurt, maar een voordeel kan zijn dat er nu voor allerlei verwante financieringsmaatregelen één loket kan komen. Waarom is het niet mogelijk om de regelingen voor de agrarische sector en het niet-agrarische midden- en kleinbedrijf helemaal samen te voegen?

“Dat komt vooral omdat het steunkader verschilt. Die verschillen hangen samen met het EU-verdrag en het daarmee verbonden Gemeenschappelijke Landbouwbeleid. EU-lidstaten zijn verplicht om voorgenomen steunmaatregelen bij de EU aan te melden. Goedkeuring vanuit Brussel kan heel lang duren, daarom is er een uitzondering bedacht voor maatregelen waarmee relatief weinig geld gemoeid is. Voor de land- en tuinbouw ligt dat plafond – de zogenaamde de-minimisdrem-

'Financieringsinstrumenten overheid'

pel - lager dan voor het Midden- en Kleinbedrijf: voor agrarische bedrijven op 7.500 euro, bij het midden- en kleinbedrijf is dat 200.000 euro in drie jaar. De EU hanteert die verschillen omdat ze de primaire landbouwproductie zeer concurrentiegevoelig acht."

Kun je voorbeelden noemen hoe die verschillen in de de-minimisdrempel in de praktijk uitwerken?

"Zowel voor van het midden- en kleinbedrijf als voor land- en tuinbouwbedrijven bestaat er een Garantstelling-regeling. Daar wordt in beide sectoren veel gebruik van gemaakt. In 2006 bijvoorbeeld heeft de overheid in de land- en tuinbouw voor 50 miljoen euro borg gestaan, wat een totaal investeringsbedrag van 354 miljoen euro mogelijk heeft gemaakt met geld merendeels afkomstig van de banken. De garantstelling fungeert als een vliegwieltje om de banken over de streep te trekken om perspectiefvolle bedrijven met onvoldoende zekerheden te financieren. Een belangrijk verschil met de EZ-Garantstelling voor het MKB is dat in de landbouw bij een aanpassing van de garantstellingsbedragen een toetsing door de Europese Commissie nodig is, omdat de de-minimismnorm altijd overschreden wordt. Dat duurt soms wel een half jaar of langer. Een ander verschil is dat bij de MKB-garantstelling de banken met een eigen toelatingsbeoordeling vooraf meer zelf de regie in handen hebben."

Zijn er andere regelingen bij EZ waarvan agrarisch bedrijven op voorhand zijn uitgesloten?

"De agrarische sector mist de regeling Groeifaciliteit. De regeling houdt in dat financiers die risicokapitaal, in de vorm van aandelenkapitaal of achtergestelde leningen, verschaffen aan mkb-ondernemingen een garantiestelling krijgen. De overheid staat garant voor maximaal 50 procent van het risicokapitaal. Dit kan

financiers over de streep trekken om bedrijven een financiering te verstrekken. Je zou zo'n regeling ook graag voor de landbouw willen, maar dat loopt spaak in Brussel in het kader van de staatssteun. Eveneens wel beschikbaar voor mkb-bedrijven maar niet voor land- en tuinbouwbedrijven is de regeling innovatiekrediet, waarvoor in 2010 72 miljoen beschikbaar is. Dit is risicodragend kapitaal voor de ontwikkeling van een nieuw product. Het Innovatiekrediet bedraagt maximaal 35% van de totale projectkosten."

Dat de EU nationale steun voor bijvoorbeeld graanbedrijven concurrentiegevoelig acht, is te begrijpen, maar waarom moeten bloembollen of andere tuinbouwproducten daar onder lijden?

"De tuinbouw- en de bloembollensectoren hebben inderdaad weinig met het GLB te maken, maar ze hebben wel te maken met dezelfde de-minimismnorm, behalve als je kunt aantonen dat een te financieren activiteit geen primaire agrarische activiteit betreft. Met de verbredingsactiviteiten die je in de land- en tuinbouw ziet, komt dat steeds vaker voor. Sowieso is het voor ondernemers die naar financieringsoplossingen zoeken voor een nieuwe activiteit verstandig om ook bij Economische Zaken te kijken. De Garantstellingsregeling van EZ sluit agrarische bedrijven per definitie uit, maar dat geldt bijvoorbeeld niet voor diverse regelingen op het gebied van energie. De SDE-regeling van Economische Zaken biedt land- en tuinbouw ook ruimte voor investeringen in duurzame energie."

Het meedingen naar subsidies is ingewikkeld en tijdrovend. Verschillende ministeries hanteren verschillende systematieken. Een veel gehoorde klacht is dat lopende een aanvraag de regels veranderd worden, een regeling overtekend blijkt, of

plotseling stopt. Een bekend voorbeeld is de onverwachte stopzetting van de MEP (Milieukwaliteit Electriciteits Productie) in 2006.

"Het zou goed zijn als dezelfde bedrijfsgerichte regelingen dezelfde systematiek kennen. Ondernemers gaan terecht uit van 'één overheid'. Daar wordt ook wel aan gewerkt, ook in de communicatie naar buiten. Het innovatienetwerk Syntens houdt tegenwoordig gratis spreekuren voor ondernemers in de Multifunctionele Landbouw, op een website als www.antwoordvoorbedrijven.nl kun je op onderwerpen informatie vinden overal allerlei regelingen van verschillende ministeries. Agentschap NL, waarvan vanaf begin 2010 de activiteiten van SenterNovem, Octrooicentrum Nederland en de EVD zijn ondergebracht, is eveneens bedoeld om tot één aanspreekpunt te komen. Een probleem blijft dat subsidie-regelingen een inschrijftermijn kennen en een limiet. Ja, als je een goed businessplan wilt schrijven kost dat tijd, waardoor een regeling soms net gesloten wordt of is veranderd."

Fiscale regelingen zijn helderder en eenvoudiger...

'Voor regelingen als Vamil (Ver-

vroegde afschrijvingmilieu-investeringen) en MIA, beiden afkomstig van VROM en Financiën, is een lijst van bedrijfsmiddelen opgesteld. MIA geeft de ondernemer de mogelijkheid tot 40 procent van de investeringskosten af te trekken van de fiscale winst. Vamil levert liquiditeits- en rentevoordeel op omdat je willekeurig mag afschrijven. Om hiervan te profiteren moet met het bedrijf voldoende winst gemaakt worden. Toegekende subsidies daarentegen kun je direct cashen. Voor de overheid zijn subsidies instrumenten om ontwikkelingen in een gewenste richting te sturen. Projecten op het gebied van duurzame energie zijn zonder subsidie moeilijk rendabel te maken."

Maken ondernemers voldoende gebruik van de financieringsmaatregelen van de overheid?

"Ondernemers moeten zich goed bewust zijn dat er verschillende mogelijkheden liggen. Dat vraagt zoekwerk. Vaak zul je daarvoor een subsidieadviseur moeten inschakelen, anders kom je er niet uit. Je doet je zelf in elk geval tekort om alleen bij het landbouw-loket te kijken. Steeds vaker zijn regelingen voor het MKB eveneens interessant voor agrariërs."

Op de website van LNV zijn onder 'openstelling regeling LNV subsidies 2010' de maximumbedragen die per regeling voor 2010 gelden te achterhalen. Zo is voor de MEI-regeling een bedrag van 26 miljoen beschikbaar. Daar niet alle beschikbare bedragen gebruikt worden, zegt de lijst weinig over het totaal aan uitgekeerde subsidies. In bovenstaand interview staan bedrijfsgerichte vergelijkbare financieringsmaatregelen voor de landbouw en het mkb centraal. In het kader van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) gaan er echter ook subsidiestromen richting de land- en tuinbouw. Enerzijds gaat het om inkomenssteun en subsidies in het kader van markt- en prijsbeleid. De GMO-subsidie die telersverenigingen in de tuinbouw kunnen aanvragen, valt hieronder. De andere pijler zijn de gelden uit het Europees Fonds Plattelandontwikkeling, in Nederland bekend als POP (Plattelandontwikkelingsprogramma) gelden. Dit zijn zowel ondernemersgerichte als gebiedgerichte subsidies. "Subsidies richten zich hierbij onder andere op jonge agrariërs, agrarisch natuurbeheer en verkaveling", zegt Harold van der Meulen.